Työ- ja elinkeinojaosto

Asia: Työ- ja elinkeinojaosto / HE 41/2023 vp / Lausuntopyyntö Pl 32.20 Uudistaminen ja vähähiilisyys

Business Finland kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavia päähuomioita asiaan:

- **Suomen vuoden 2035 hiilineutraliteettitavoite ja vuoden 2050 hiilinegatiivisuustavoite edellyttävät laajaa ja nopeaa suomalaisen elinkeinoelämän uudistumista.** Edellytyksenä on vahva tki-toiminta, energia- ja resurssitehokkaiden teollisuuden ratkaisujen käyttöönotto sekä vahva julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö.
- **Euroopan vuoden 2050 ilmastoneutraliteettitavoite, kuten myös laajemmin kansainväliset ilmastotavoitteet, tarjoavat suomalaiselle elinkeinoelämälle merkittävän viennin kasvupotentiaalin, niin nykyisten ratkaisujen viennissä kuin elinkeinoelämän uudistumisen kautta syntyvien uusien ratkaisujen viennissä.**
- **Business Finlandin toimenpiteet ja strategiset ovat linjassa esityksen kanssa.** Suuri vaikuttavuus syntyy energiamurroksen mahdollistavien energiaratkaisujen ja -infrastruktuurin avulla. Merkittävimmät sektorit ovat teollisuus, liikenne ja liikkuminen sekä rakennettu ympäristö. Esityksessä tuodaan hyvin esiin kiertotalouden ja digitalisaation roolit hiilineutraliteetin mahdollistajina.
- **Yritysten ja yritysvetoisen tutkimuksen suorilla kilpailluilla kannusteilla on erityinen rooli kansallisen T&K-tavoitteen ja sillä tavoiteltavien hyötyjen saavuttamisessa.** Kansallisia T&K-tavoitteita ei saavuteta, ellei yrityksiä saada lisäämään omia panostuksiaan vähintään kaksinkertaisesti suhteessa julkisiin panostuksiin. Myös T&K-tavoitteen perusteluna olleet hyötytavoitteet toteutuvat vain yritysten luomien kaupallisten menestystarinoiden kautta. Juuri yritysten ja yrityksläheisen (soveltavan) tutkimuksen suorat projektikohtaiset kannusteet ovat avainasemassa Suomen kestävän talouden haasteiden ratkaisemisessa. **Kilpailukykymme kannalta yritysten kunnianhimoinen tki-toiminta on kriittistä.**
- **Business Finland näkee strategisten osaamis- ja panostusalueiden valinnan tärkeäksi.** Näillä alueilla on mahdollista saavuttaa teknologista edelläkävijyyttä, tuloksellista ja vaikuttavaa kansainvälistä yhteistyötä sekä kasvua tukevaa osaamista. **Business Finland tukee vahvasti strategisten valintojen kytkemistä globaaleihin kasvumahdollisuuksiin ja globaalien haasteiden ratkaisemiseen yhdessä kansainvälisten toimijoiden kanssa, jolloin elinkeinoelämämme uusiutuu vastaamaan tulevia tarpeita.**
- **Business Finlandin oman toiminnan rahoituksen osalta leikkaus verrattuna vuoteen 2023 on 5,172 milj. euroa vuonna 2024 mikä tulee vaikuttamaan hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseen sekä ilmastovientiin.** Näin merkittävä leikkaus heikentää Business Finlandin kykyä palvella suomalaisia yrityksiä juuri nyt, kun tarvitaan erityisen paljon kannusteita ja asiantuntijapalveluita T&K-rahoitushakemusten aktivointiin ja arviointiin sekä T&K-toiminnan tulosten onnistuneen hyödyntämisen varmistamiseen kohdemarkkinoilla.
- **Suomessa pullonkauloja ovat erityisesti tki-panostusten vähäisyys start-pk-midcap yrityksissä. Myös uudet kasvun mahdollistavat osaamiset sekä resurssit toimia syntyvissä kansainvälisissä verkostoissa tarvitsevat panostuksia.**
    - Raportti: Yksityisen sektorin TKI-toiminnan tilannekuva, 10/2023, 4Front:

- Vuoteen 2022 TKI-henkilöstön määrässä positiivista kehitystä, mutta kasvua on erityisesti julkisella sektorilla. TAE 2024:n mukaan Business Finlandin kautta asiakkaille kohdennettavat avustukset pienenevät 1,186 milj. euroa ja lainat lisääntyvät 10,177 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna. Kokonaisuutena panostukset siis kasvavat 8,991 milj. euroa. **Määrällisen muutoksen sijaan merkityksellisempää on rahoituksen käyttöprofiilin muuttuminen entistä enemmän T&K-rahoituksen suuntaan.**
- **Suomi on jäljessä** (Ruotsi, Tanska, Alankomaat, Belgia, Itävalta, Israel) **rahoitusympäristön** (esim. listautuneet teknologiayritykset, kansallisen pääomasijoitusmarkkinan volyymi, TKI-verokannusteet) **sekä yksityisen sektorin TKI-toiminnan volyymin osalta.**
- **Suomi on verrokkimaita jäljessä myös yksityisen sektorin t&k-henkilöstön, korkean teknologian viennin sekä patenttihakemusten osalta.**
- Suomi pärjää useimmilla kestävän kasvun mittareilla kuitenkin keskimäärin huonommin kuin verrokkimaat ja mm. **CO2 päästöillä ja materiaalin kulutuksella mitattuna Suomen talouskasvu on selvästi saastuttavampaa kuin verrokkimaissa**. **Suomessa kehitetään kuitenkin suhteellisen paljon ympäristöystävällisiä teknologioita** (osuus kaikista teknologioista), mutta ekologista kestävyyttä edistävien tuotteiden viennissä Suomi pärjää verrokkeja huonommin.

- **20. Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen.** On olennaista, että toimintaa suunnataan erityisesti teollisuutta uudistaviin lisäarvoa tuottaviin toimenpiteisiin. Kansainvälisessä yhteistyössä olisi hyvä varmistaa riittävät resurssit tilanneselvitysten lisäksi mm. EU-tasolla vaikuttamiseen ja Suomen etujen ajamiseen ja sitä kautta tukea hiilineutraliteettitavoitteita.
- **40. Tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen.** Esitetyt toimenpiteet edistävät merkittävästi hiilineutraliteettitavoitteiden saavuttamista. Ilmastoratkaisuissa kansainvälisen yhteisön ja yhteistyön rooli on kasvanut merkittävästi. Osallistuminen kansainvälisiin verkostoihin on perusedellytys, mutta hiilineutraliteettitavoite, kilpailukykymme turvaaminen ja vahvistaminen edellyttävät riittävien resurssien kiinnittämistä Suomen etujen ajamiseen näissä verkostoissa.
- **41. Energiatuki.** Energiatuen fokusalueet tukevat merkittävästi hiilineutraliteettitavoitteen saavuttamista. Suurimpia pullonkaulojamme on kuitenkin innovaatioiden liian hidas skaalautuminen maailmalle. Kilpailukykymme kannalta on olennaista, että energiatukea pyritään mahdollisuuksien mukaan suuntaamaan uusien ratkaisujen skaalaamiseen mm. ensimmäisten kaupallisen kokoluokan ratkaisujen implementoinnissa. Olennaista on myös kohdentaa energiatukea vetytaloudessa uusien teollisuuden lisäarvotuotteita/palveluita tuottaviin hankkeisiin, kuten myös arvoketjuja täydentäviin hankkeisiin.
- **43. Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki.** Tuen suuntaaminen myös kehittämistoimiin tukee hiilineutraliteettitavoitteen saavuttamista.
- **46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki.** Meriliikenteen ja laajemminkin logistiikkaratkaisujen hiilineutraliteettisiirtymä on edellytys hiilineutraliteettitavoitteen saavuttamiseksi. Business Finland toimii aktiivisesti hiilineutraalien laivojen ja kuljetuskorridoorien kehityksessä.
- **47. Julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistäminen.** Tämä osa-alue edistää merkittävästi liikennesektorin hiilineutraliteettitavoitteiden saavuttamista.
- **48. Uusiutuvan energia tuotantotuki.** Hiilineutraliteettitavoitteemme ja tulevaisuuden kilpailukykymme kannalta esityksen teknologianeutraalius on tärkeä. Satsaukset uusiutuvaan energiaan tukee vahvasti Suomen maakuvaa ja lisää kiinnostusta Suomea kohtaan niin investointimielessä kuin myös laajemmin globaaleina partneruuksina.
- **83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan.** Innovaatioiden skaalautuminen kaupallisiksi kansainvälisiksi menestyksiksi on pullonkaula. Lainoilla on suuri rooli skaalautumisen mahdollistajana ja sitä kautta hiilineutraliteettitavoitteiden edistäjänä. On hyvä, että palvelut ovat lainoitettavia teknologioiden ohella.

Hiilineutraalien innovaatioiden ottaminen käyttöön niin Suomessa kuin ulkomaillakin on Business Finland hiilineutraliteettimission tavoitteissa.

- **87. Pääomalainat teollisuuden uudistumiseen ja yritysvetoisten liiketoimintaekosysteemien kehittämiseen.** Uusien innovaatioiden skaalautuminen ja rahoitusympäristön heikkoudet vaikeuttavat hiilineutraliteettitavoitteeseen pääsemistä. Pääomalainoitus mahdollistaa käynnistysvaiheessa olevien yritysten ja ekosysteemien radikaalien innovaatioiden syntymistä ja skaalautumista. Uudet innovaatiot ovat elinehto hiilineutraliteettitavoitteiden saavuttamiseksi niin Suomessa kuin maailmallakin.

Helena Sarén
Head of Zero Carbon Future Mission